గబ్బిలము

జి. జాషువ.

౧౦౦౦ ప్రతులు
౧౯౪౧

జానకీరాం ప్రెస్, తెనాలి.

మూల్య
౦ ౧౨

విజ్ఞప్తి

సహృదయులారా!

కాళిదాసుని మేఘసందేశమును మనస్సులో నుంచుకొని నేనీ కావ్యమును రచించితిని. గ్రంథనామము గబ్బిలము. శ్రోతల కిది కటువుగా దోఁపవచ్చును కాని యిందలి కథానాయకుఁడు మందభాగ్యుఁ డగు హరిజనుఁడు. కాళిదాసుని యక్షుఁడు ప్రణయసందేశము నంపును. ఇతఁ డంపునది తుక తుక నుడుకు నశ్రు సందేశము. అతని శిక్షాకాలపరిమితి యొక సంవత్సరము. ఇతని శిక్ష ఆజన్మాంతము. తరతరములు. దీని కవధిలేదు. అతఁడు మన్మథాగ్నితప్తుఁడు. ఇతఁడు క్షుధాగ్నిపీడితుఁడు. ఇరువురిలో నితఁడు దయనీయుఁడు.

'నాదు కన్నీటి కథ సమన్వయము సేయ
నార్ద్రహృదయంబుఁ గూడ కొంతవసరంబు.'

అని యితఁడు వాపోవును. కులీనులగు రాజులకు వలె హంసములు, చిలుకలు మున్నగు నుత్తమ పక్షిదూత లితనికిఁ జిక్కుట అసంభవము. కావున నిట్టిడుల జీర్ణకుటీరములలో నిరంతరము దర్శనమిచ్చు గబ్బిలము నితనికి సందేశహారిఁగా పరిగ్రహించితిని. రసజ్ఞుల కిందలి యౌచితి సులభగ్రాహ్యము. ఇంటఁ బ్రవేశించి దీప మార్పిన గబ్బిలమును జూచి తన కన్నీటి కథ నీశ్వరునితోఁ జెప్పుమని వీఁడు ప్రార్థించెఁ గాని నిజమున కతని యుద్దేశ్యము దేశారాధన. కైలాసయానమునకు నా పన్నిన త్రోవ కొంత వక్రతకు గురియైనది. ఇది దోషము కాదనుకొందును. ఈ కృతి రసజ్ఞులో నాదరణ నందిన నా శ్రమ ఫలోన్ముఖము కాఁగలదు.

నేనీ గ్రంథమును ముగించు నవసరమున దైవవశమున గుంటూ
జిల్లాబోర్డు ప్రెసిడెంటుగారును, దేశభక్తులును, కళాభిమానులు న
మ. రా. రా. శ్రీ కల్లూరి చంద్రమౌళి చౌదరిగారు మా యూరు దయచే
గ్రంథము నామూలాగ్రముగా విని పతిత్వము వహించుట కంగీకరించు
నా యదృష్టము. వారికి నా నమస్కార సహస్రములు. ఈ విషయమ
నన్ను ప్రోత్సహించిన జిల్లా కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటు గారగు మ. రా. రా.
మంతెన వేంకట్రాజుగారికి వందన సహస్రము లర్పించుచున్నాను. గ్ర
ముద్రణ కార్యభారమును వారు వహించి చేసిన యుపకృతి మరువరాని
వారికి నేను కృతజ్ఞుఁడను. మఱియు నడిగినంతనే సంతోషముగా నంగీకరిం
యిందలి చిత్తరువులను వ్రాసియిచ్చిన శ్రీయుతులు పోట్లూరి హనుమంతరా
గారు నాకు స్మరణీయులు. ఈ సందర్భమున వారి సహజచిత్రరచనా కౌశల్యా
నుగ్గడించుట అప్రస్తుతము కాదను కొందును. వీరి జన్మస్థలము వినుకొం
వీరు నిరాడంబరులు. మిత భాషులు. చిత్రలేఖనము వీరి సొమ్ము. వీరి బొ
లలో జీవకళ యుట్టిపడుచుండును. కవి కలము వలె వీరి కుంచె సూక్ష
సూక్ష్మములగు విశేషములను తీర్చి దిద్దుటలో దక్షమైనది. వీరు 'కొవ
బాలెంత' 'గరళభిక్షువు' మొదలయిన చిత్రములను వ్రాసి భా
పత్రిక నలంకరించి ఆంధ్రుల మన్నన లందినవారే. కష్టమునకుఁ ద
ఫలములేక కళలు రాణింపవు కదా ? వినుకొండ వంటి మారుమూల
బ్రకాశించు నిట్టి రత్నము నిప్పటికేనియు గుర్తించుచోఁ దెల్గు వ
నిందార్హులు కారని నాయూహ.

గ్రంథకర్త

అంకితము

ఘనతఁ జెందిన మూఁడు వన్నెల పతాకఁ గేలఁ గీలించి, జీ
వన సర్వస్వము దేశమాతృచరణద్వంద్వంబున న్నిల్పి యీ
తెనుఁగుఁ గడ్డ ప్రశంస లందిన యశోబ్ధీ! చంద్రమౌళిప్రభూ
అనుకంపఁ గొను మస్మదీయ కృతికన్యఁ గూర్మి దేవేరిగఁ.

ఈ కృతి నీ భుజార్గళము నెక్కి వసించి యనంత గౌరవ
శ్రీకి నివాసమై తనివిఁ జెందె శ్రమంబు ఫలించె సాహితీ
లోకశరణ్యా! త్యాగిజనలోకశిరోమణి! సత్కవి ప్రశం
సా కమనీయ గీతముల స్నానము సేయుము దీనబాంధవా!

చవులఁ జిమ్మెడు దేశభాషల సమాశ్వాసించి పోషించు భూ
ధవు లెల్లఁ గతియించినారు, పరవిద్యాభోగినీ కన్యకల్
చెవులం బిండ నటించు నేల నకటా! జీవచ్ఛవంబైన యి
క్కవితాధేనువు పిండు నే మధురదుగ్ధంబుఁ బ్రసిద్ధంబుగఁ.

చల్లగ బోర్డు పాలనము సల్పుచు ధర్మపథానఁ బోవు నీ
వల్ల సుఖింపఁ జొచ్చినది పాలితవర్గము త్యాగమూర్తి! యు
త్ఫుల్లయశస్క! నీ మధురమోహన మైన భుజాంతరంబు, మా
పిల్లకు ముద్దరాలికి లభించుట భాగ్యముగాఁ దలంచెదఁ.

దీసము పేతుఁడై ఖదరు దీక్ష వహించిన దూత, శాంతి స
న్యాసి యనుజ్ఞలో మెలఁగు త్యాగివి, భోగవిసర్జనంబు న
భ్యాసము చేయునట్టి గుణవంతుఁడ వీ వటువంటివారి సా
వాసము కాంక్షనీయము ధ్రువంబు నవీన కవీంద్ర కోటికి

పయనించితివి కళాభ్యసనంబు కామించి
తెలవారి పాశ్చాత్య దేశములకు
వహియించితివి బోర్డుపాలనాభారంబు
గుజరాతు కోమటి కోర్కెమీఁద
ధృతి నొసంగితివి జాతీయసంస్థార్థంబు
పిడికెడు సభ్యతా వేతనంబు
డియించితివి విదగ్ధజ్ఞాన విత్తంబు
ముని ముని మీసంబు మొలుచునాఁడు

సాధనము చేసినావో శాస్త్రవునకు
మనసు నొవ్వని మధుర సంభాషణంబు
శాంతిసైనిక ! భవదీయ సచ్చరిత్ర
తెనుఁగు తల్లికి మెఱుఁగుఁ గుందనపుఁ దోడవు.

జి. జాషువ.

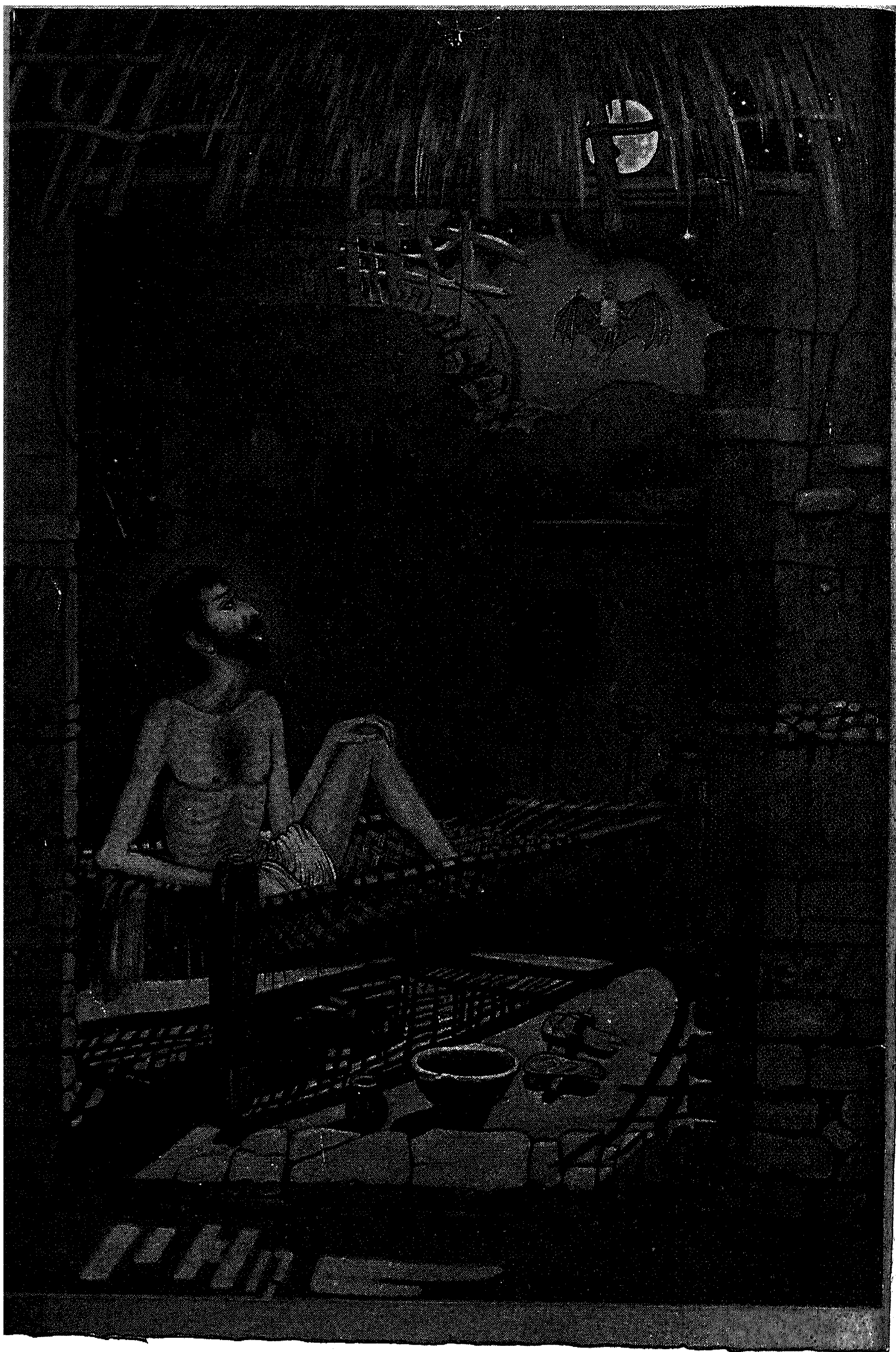

కృతిభర్త.

శ్రీ. కల్లూరి చంద్రమౌళిగారు B. Sc., (Abdn.,)

యం. యల్. ఎ. గుంటూరు జిల్లా బోర్డు అధ్యక్షులు.

కల్లూరి కోలజునకు, బుధ
తల్లజునకుఁ జంద్రమౌళి, దాతృమణికి, మా
జిల్లాబోర్డు నియంతకు
నిల్లాలై యస్మదీయ కృతి భాసిల్లుఁగా.

మౌనిఖగరాజ్ఞి! పూజారి లేనివేళ
విన్నవింపుము నాదు జీవిత చరిత్ర .... పుట [illegible]

గబ్బిలము

చిక్కనకాసుచేఁ దనివిఁ జెందు నమాయికుఁ డెల్ల కష్టముల్
బొక్కెడు బువ్వతో మఱచిపోవు క్షుధానల దగ్ధమూర్తి న
ల్దిక్కులుఁగల్గు లోకమున దిక్కరియున్న యరుంధతీ సుతుం
డొక్కఁడు జన్మమెత్తె భరతోర్వరకుం గడగొట్టు బిడ్డఁడై.

పూపవయస్సులో వలస పోయిన చక్కని తెల్గు కైతకుం
బ్రాపక మిచ్చినట్టి రఘునాథనృపాలకుఁ డేలియున్న తం
జాపురి మండలంబునకుఁ జక్కఁగ దక్షిణభాగ భూములం
గాపురముండె నప్పరమ గర్భదరిద్రుఁడు నీతిమంతుఁడై.

ముప్పు ఘటించి వీని కులమున్ గలిమిన్ గబళించి దేహమున్
బిప్పిరియొనర్చు నీ భరత వీరుని పాదము కందకుండఁగాఁ
జెప్పులు కుట్టి జీవనము సేయును గాని నిరాకరింప దే
దెప్పుడు నప్పు వడ్డది సుమీ భరతావని వీనిసేవకున్.

వాని ఱెక్కల కష్టంబు లేనినాఁడు
సస్యరమ పండి పులకింప సంశయించు
వాఁడు చెమ్మటలోడ్చి ప్రపంచమునకు
భోజనముఁ బెట్టు వానికి భుక్తి లేదు.

వాని తలమీఁదఁ బులిమిన పంకిలమును
గడిగి కరుణింప లేదయ్యొ గగనగంగ
వాని నైవేద్యమున నంటు వడిన నాఁడు
మూఁడు మూర్తులకును గూడఁ గూడు లేదు.

పామునకుఁ బాలు, చీమకుఁ బంచదార
మేపుకొనుచున్న కర్మభూమిం జనించు
ప్రాక్తనంబైన ధర్మదేవతకుఁ గూడ
నులికిపడు జబ్బు గలదు వీఁ డున్నచోట.

వాని నుద్ధరించు భగవంతుఁడే లేఁడు
మనుజుఁ డెట్లు వానిఁ గనికరించు
వాఁడు జేసికొన్న పాపకారణ మేమొ
యింతవఱకు వాని కెఱుకలేదు.

ఆ యభాగ్యుని రక్తంబు నాహరించి
యినుపగజ్జెల తల్లి జీవనము సేయుఁ
గసరి బుసకొట్టు నాతని గాలిసోఁక
నాల్గు పడగల హైందవ నాగరాజు.

కులములేని నేను కొడుకులఁ బుట్టించి
యీ యఖాతమందె త్రోయవలెనె
భార్యయేలఁ బుట్టుబానిసకని వాఁడు
జరుపసాఁగె బ్రహ్మచర్య దీక్ష.

ఉదయమాది రక్తమోడ్చి కష్టముఁ జేసి
యినుని సాగనంపి యిల్లు సేరి
యున్న గంజిఁ ద్రావి యొక్కనాఁ డాపేద
ప్రక్కమీఁద మేను వాల్చి యుండె.

భూనభములఁ గ్రొంజీఁకటు
లేనుఁగునకు మదము వోలి యెసక మెసఁగ సం
ధ్యానాట్యకేళి మాని మ
హానటుఁడు శివారవముల నారంభించెన్.

ముక్కు మొగమున్న చీఁకటి ముద్దవోలె
విహరణము సేయసాఁగె గబ్బిల మొకండు
దాని పక్షానిలంబున వాని చిన్ని
యాముదపు దీప మల్లన నాఱిపోయె.

తిల్లిక నాఱిపి దయ్యపుఁ
బిల్లవలెం దిరుగుఁ దబిసి పిట్ట నరయుఁగాఁ
బల్లవితమయ్యె నాతని
యుల్లంబునఁ గ్రొత్త క్రొత్త యూహాంకురముల్.

చెలిమిన్ బక్షికి విన్నవించుకొనఁ జొచ్చెన్ స్వీయవృత్తాంత ము
మ్మలికన్ గందిన నెమ్మనంబున మదోన్మత్త ప్రపంచంబులోఁ
బులుఁగుం బుట్టలుఁగాఁకఁ బేదలకు నాపుల్ జుట్టపక్కంబులున్
గలరే! వాని కవోష్ణబాష్పములు వ్యాఖ్యానించెఁ జక్రాంగనల్.

ప్రవిమల దేవతాభవన వాసముచేయుచు మమ్మువంటి మా
నవులకు లేని గౌరవమునం దులఁదూఁగెదు గబ్బిలాల రా
ణివిగద నీవు స్వాగతము నీకు శుభంబకదమ్మ నీ తనూ
భవులకుఁ దల్లక్రిందుల తపంబులకున్ గుడి గోపురాలకున్.

గాఢనిద్రావలంబివై కన్నుమూసి
క్ష్మాతలము మేను మఱచిన కాళరాత్రి
నా గృహంబున వెదకుచున్నా వదేమి
దొరక దిచ్చట నానంద కిరణలవము.

నిన్ను బహిష్కరించు నవనీవలయం బిది యంటరాని వాఁ
డున్న నిషిద్ధగేహము సహోదరి, నీవు సమస్త దేవతా
సన్నిధి నారగింతువు ప్రసాదము లంతటి పుణ్యురాలవై
యన్నములేని పేదల గృహంబులు సొచ్చితివేల బేలవై.

హృదయము లేని లోకము సుమీ యిది మాపులఁ బశ్చిమంబుగా
నుదయము తూర్పుగా నడచుచుండు సనాతనధర్మ ధేనువుల్
పిదికిన పాలు పేదకు లభింపవు శ్రీగలవాని యాజ్ఞలోఁ
బెదవిఁ గదల్పఁ జాల రరవిందభవప్రముఖామృతాంధసుల్.

ప్రతిమల పెండ్లిసేయుటకు వందలు వేలు వ్యయించుఁగాని దుః
ఖితమతులైన పేదల పకీరుల శూన్యములైన పాత్రలన్
మెతుకు విదల్ప దీ భరత మేదిని ముప్పదిమూఁడుకోట్ల దే
వత లెగవడ్డ దేశమున భాగ్యవిహీనుల క్షుత్తు లాఱునే.

పరమార్థంబులు బోధసేయుదురు లోభస్వాంతులై నిత్యమున్
గురువుల్ ముక్కుకుసూటిగాఁదగులు యుక్తుల్ పన్ని కైవల్యపుం
దెరువుల్చూపి మహాపరాధివనుచున్ దీర్మానముల్ సేయుచుం
దురు వేదాంతరథంబు సాగదనుకొందున్ నేను లేకుండినన్.

ఒగి సంసారము దిద్దికొంచుఁ గర నుత్యుచ్ఛస్థితిం దూఁగుచుం
బగలెల్లన్ మునివృత్తినుండి యనుకంపన్ శర్వరీవేళలన్
వగలందూలు దరిద్రమూర్తుల సమాశ్వాసింప నేతెంచితే
ఖగసన్యాసిని ! యర్ధరాల వకలంకంబైన మర్యాదకున్.

గిరుల గుండెలు కరఁగి నిర్ఝరము లట్లు
లుబుకుచున్నవి దిశల నన్నూఱడింపఁ
బత్తికళ్యాణి ! సోదర ప్రజలకంట
నిర్గమించెనె యొక్కొ కన్నీటిచుక్క.

చుట్టాలేగద వాలఖిల్యు లినతేజుల్ యోగవిద్యానిధుల్
పుట్టుందాపసు లార్ద్రచిత్తులు మహాత్ముల్ వైనతేయస్తుతిఁ
జెట్టుం గొమ్మఁ బరిత్యజించిన పర[శ్రే]యస్సుఖాకాంక్షు లో
పిట్టా! నీకు నమస్కరించెదను నా విజ్ఞప్తి నాలింపవే.

ఈ ప్రశాంతరాత్రి యెల్లలోకంబును
బుజ్జగించి నిద్రఁ బుచ్చు కొనియె
నాపథంబు లేని యస్పృశ్యతాజాడ్య
మందభాగ్యు నన్ను మఱచిపోయె.

కర్మసిద్ధాంతమున నోరు కట్టివేసి
స్వార్థలోలురు నా భుక్తి ననుభవింత్రు
కర్మమన నేమొ, దానికీ కక్షయేమొ,
యీశ్వరునిచేత ఋజువు చేయింప వమ్మ.

ఆలయంబున నీవు వ్రేలాడువేళ
శివుని చెవి నీకుఁ గొంత చేరువుగ నుండు
మానిఖగరాజ్ఞి! పూజారి లేనివేళ
విన్నవింపుము నాదు జీవిత చరిత్ర.

ఆ పూజారులు విన్న నీకగును ప్రాయశ్చిత్త మీశానుఁడుగ్ర
గోపించుగ వివరింప నేమిటికి నీకుం బాము ళ్ళ వార్ధక్యముగ
దాపై పెంజెడ దెల్లనైనది నిశీధస్త్రీకి నా ఖేటక
వ్యాపారంబుముగించినీపొరుగుగూబల్ గూండ్లకుగ బోయెడిగ.

పసమించు నీగరుత్తుల
విసరి శ్రమంబడపి నన్నుఁ బ్రేమించిన నీ
యసమోపకారమునకుం
బసదన మిడలేక నే ఋణస్థుఁడ నైతిగ.

నీ నమస్కారముల నిక్కి నిక్కి నడువఁ
బక్షిణీ! నాకు నుద్యోగబలము లేదు
మెచ్చఁదగు నీ కళాశక్తి మచ్చరింప
ఖగసతీ! నాకుఁ గులము యోగ్యతలు లేవు.

స్వార్థమున నిన్నుఁ గొఱముట్టువలె గణింపఁ
గడుపునిండిన భాగ్యవంతుఁడను గాను
దోషములు సూపి నీకు నీతులు వచించి
దొరతనము సేయఁగా మతస్థుఁడను గాను.

మృగపక్షిత్వ విచిత్రధర్మములు మూర్తిఁ దాల్చియున్నట్టి నీ
మొగముం జూడదు లోక మట్టి శకునంబుల్ ప్రాతపట్టింపులు
న్నగవీ పేదకు రమ్ము గబ్బిలపుచానా ! నాదు స్వాంతంబులో
దిగులుంబాపి పినాకపాణి కొక సందేశంబు నందింతువా ?

ధర్మమునకుఁ బిఱికితన మెన్నఁడును లేదు
సత్యవాక్యమునకుఁ జావు లేదు
వెఱవనేల నీను విశ్వనాథునిమ్రోల
సృష్టికర్త తాను సృష్టి వీవు.

నరునకుఁ జేరరాని సదనంబున వాసముసేయు నీశ్వరే
శ్వరునకు నా నమస్కృతు లుపాయన మిమ్మొకవేళఁ గారణాం
తరముల వెండి పర్వతమున న్నివసించుచు నున్నఁ బక్షిసుం
దరి ! యొకపూట యానమకదా ! యిది నీకుఁ బరోపకారిణీ !

గౌరీనాథుఁడు కాశికిం జనెడు మార్గంబందు రా మేఘపుం
జాలన్ జుక్కలతోఁట నాటుకొని మింట న్నీకుఁ గన్పట్టు నే
దారిం బొమ్మొకవేళఁ జూచెదవు భూతస్వామిని న్నీకుఁ జ
త్వారం బేర్పడి దారిఁ దప్పెదవు గాదా! భానుఁడే తెంచినన్

ఛత్త్రముల వంటి నీలి పక్షములు విచ్చి
నీవు బ్రహ్మాండమునఁ బయనించు వేళఁ
జిత్త్రజల్లుల మువ్వాయి ముత్త్యములు
జలధరస్వామి నీ మీఁదఁ జల్లఁ గలఁడు.

మొలక సంధ్యారాగమునఁ గెంపు లెగఁ జిమ్మఁ
జరమాచలంబునఁ జరణమూఁది
సెలయేటి నీట నీఁతలు గొట్టి విహరించు
మరుదంకురముల సన్మాన మంది
కొండకొమ్ముల నెదురొ్కని తుత్తునియలైన
తోయదమ్ముల మీఁదఁ దుఱఁగలించి
కలహంస పొదిగి పిల్లలుసేయు మిన్నేటి
జాంగలంబుల మీఁద సంచరించి

చిలుక లెంగిలింపఁ జిటిలి తేనియలూరు
స్వాదుఫలము లెలమి నారగించి
కొన్నినాళ్లపాటు కుటిల సంసారంబు
దిగులు మఱచి రమ్ము ఖగ వధూటి.

సాత్త్వికాహారిణీ తపశ్చర్య కతన
నీ మనంబున జాలివెన్నెల రహించు
నాదు కన్నీటి కథ సమన్వయము సేయ
నార్ద్రహృదయంబుఁగూడఁ గొంతవసరంబు.

బిడ్డలఁగని పాలిచ్చెడు
దొడ్డతనంబున్న పుల్గుదొరసానివి, నా
కడ్డుపడ దిగిన వేల్పు
గిడ్డివి నా మనవి నాలకించెదవు గదా!

నీ యౌదార్యగుణంబు మెచ్చెదరు సందేహంబు లేకుండఁగా
నాయుష్మంతులు నీ కుమారులు మగం డంగీకృతిం జూపి, నీ
వా యెత్తైన నగంబు కొమ్మల విహాయశ్శ్రేణు నావాసముం
దూయేలూగి కృతార్థురాలవయి రమ్మో పుల్గు పుణ్యాంగనా!

పక్షిసుందరి! నీ చిన్నికుక్షి నిండ
నిన్ని నీరంబుఁ బలహార మున్నఁ జాలు
నెన్ని దేశాలు తిరిగిన నేమి నీకు
నీవు నావలెఁ బుట్టు బానిసవు కావు.

తడవైనన్ గుడి గోపురంబులను సందర్శించుచుం బొమ్ము నీ
కడవుల్ కొండలు నడ్డు సేయవు గదమ్మా! వ్యోమయానంబునన్
సుడిగాల్పు లెన్నలరేఁగినన్ నిలువవచ్చుం ధర్మసత్రాలలోఁ
బిడుగుల్ వడ్డఁ బ్రవేశయోగ్యతలు పాపి న్నాకు లేవచ్చటన్.

అందందు ఫలవనంబుల
విందుగుడుచు చల్లనల్ల విశ్రామ మణీ
మందిరముల నిద్రించుచు
ముందుకుఁ జనఁ దోఁచు నెన్నొ పుణ్యస్థలముల్.

కొమరారు దంజనగరము
సమీపమునఁ గలదు తెలుఁగు సౌరభ్యంబుల్
గమగమ వలచిన చోటది
యమరన్ రఘునాథరాజు నాస్థానంబుల్.

కృష్ణరాయలవారి యెడఁబాటు చీఁకట్లు
ముసరి దిక్కులలోన మసలువేళ
భూరి వాఙ్మయలక్ష్మి దారిబత్తెము తోడఁ
దంజాపురము వంకఁ దరలువేళ

వేంకటకవి తెల్గు పంకేరుహాక్షికి
శ్లేషోక్తు లలవాటు సేయువేళఁ
బచ్చపచ్చని ముద్దుపళని ముద్దులకైత
శృంగార రసము వర్షించు వేళ

మువ్వగోపాల దేవుని పూజ సేయ
ఘనుఁడు క్షేత్రయ కల మందుకొనిన వేళ
నపరరాయలు రఘునాథ నృపతి విభుఁడు
కట్టుకొన్నాఁడు సత్కీర్తి కుట్టిమంబు.

తను పుష్పాంగ సరస్వతీమహాలు సందర్శించి తంజాపురీ
మనుజాధీశుల యోలగంబును పరామర్శించి పొమ్ముత్తరం
బునకున్ ద్రావిడభూములంగడచిపోఁబోఁ దోఁచెడిన్ వాఁడువా
అనిశౌర్యంబునుమించుఁ దెల్గు పొలిమేరల్ నేత్రపర్వంబుగన్.

యతియుం బ్రాసయులేని సంస్కృతకవిత్వారణ్యమందున్న భా
రతవేదానఁ బదేనుపర్వముల కాంధ్రత్వంబు నేర్పించి శా
శ్వతుఁడై పోయిన తిక్కయజ్వకు నివాసంబైన నెల్లూరికిన్
నతులర్పింపుము స్నానమాడు మతి గణ్యంబైన పెన్నానదిన్.

ఒకపలుకు జాణతనమున
సకియలు నెల్లూరిసీమ సత్కవివరులం
దికమకలు పెట్టఁగలరని
పుకారు గల దది యబద్ధమో నిక్కువమో.

హంపీక్షేత్రముఁ జూచి పోవలయు నమ్మా తెల్గురాజ్యంపు నై
లింప శ్రీల కొకానొకప్పు డది కేళీరంగ మేతద్రమా
శంపావల్లరు లాటిపోయిన ప్రదేశంబందు నీ బందుగుల్
కొంప ల్గట్టి నివాస ముండెదరు నీకుం గూర్తు రానందమున్.

పరదాపద్ధతి మాన్పిరో సిరికిఁ గుప్పల్ వోసి యంగళ్ల యం
దురుమాణిక్యము లమ్మినా రచట మున్నో పక్షిణీ! మూరురా
యరగండండు మహేంద్రవైభవముతో నాంధ్రక్షమామండలిన్
బరిపాలించిన నాఁటి పెంపును దలంపన్ మేను గంపించెడిన్.

పగతు రసూయచేతఁ గరవాలములన్ దనువెల్లఁ జెండినన్
జిగిరిచియున్న యుగ్రనరసింహుని భీమదృగంచలంబులన్
బొగలుడి వోవలే దతని మ్రోల నిమేషము నిల్వఁజాలినన్
ఖగసతి! నిన్ను ధైర్యవతిఁగా గణియింతురు వీరయోధులున్.

ఏనికవంటి సాసువు గణేశుని నున్నని బొజ్జమీఁదఁ గా
లూనఁగ లేదు తుమ్మెద, తదుజ్జ్వలశిల్ప మఖండ తుంగభ
ద్రానది కప్పగించుకొని దగ్ధమ్మైన తెలుంగువారి వి
ద్యానగరాన జిందు మొక యశ్రుకణంబు నుపాయనంబుగన్.

సరసుఁడు కృష్ణభూవిభుఁడు స్వారియొనర్చిన పారసీహయమా
దొరల ఖురాగ్రహల్యలను దున్నిన భూములలోన నాంధ్ర సుం
దరు లొకనాఁడు నాటుకొనినారు దిగంత జయ ప్రరోహముల్
గరిసెల నించినా రురువుగా ఫలియించిన సుప్రతిష్ఠలన్.

మూరురాయరగండఁ డూరేగ డీనాఁడు
　　విద్యానగర రాజవీథులందు
మేలైన పట్టుడేరా లెత్త రీనాఁడు
　　పారసీక గుఱ్ఱాల బేరగాండ్రు
ఇనుపరోకళ్ల సాధన సేయవీనాఁడు
　　కొమ్ము నిక్కిన భద్రకుంజరములు
తెలుఁగు స్కంధావారముల నిండ దీనాఁడు
　　మరఫిరంగుల తెల్లదొరల దండు

మణిమయంబైన యాంధ్రసామ్రాజ్య రథము
భువికిఁ గ్రుంగిన పదియు నాఱవ శతాబ్దిఁ
గృష్ణవిభు వీటఁ బ్రొద్దు గ్రుంకినది మొదలు
ఋషిఖగాంగన ! తెల్లవారినది లేదు .

కంచెర్ల శ్రీకృష్ణ గంధర్వుఁ డేలిన
నగరంబు దున్నించి నారు వోసి
వినుకొండ విభుని రాయనిభాస్కరుని కోట
బురుజులూపున నేల కొఱగఁ దన్ని
పల్నాటిదొరల శుంభత్ప్రతాపజ్వాల
సాటికెక్కని నాగు లేటఁ గలిపి
వినుతిఁ గాంచిన కొండవీటి సామ్రాజ్యంబు
నుక్కుకత్తుల బావి కొప్పగించి

యుడుకు నెత్తుటఁ జేతులు గడిగికొన్న
కాలపురుషుని పెను దుండగములు దలఁచి
మనసు నలిగిన గుంటూరు మండలంబు
నరసి పోవమ్మ జన్మ ధన్యత వహింప .

ప్రొద్దునకు వన్నెఁ బెట్టిన
యిద్దఱు భాస్కరులు పుడమి నేలఁగ సొగసుల్
దిద్దినది మేన, వయసునఁ
బెద్దది గుంటూరు సీమ పెఱ సీమలలో.

ఖరుచైపోయెఁ దెలుంగు రక్త మతిలోకస్వచ్ఛశౌర్యంబు సో
దరి ! వ్యర్థంబగు కోడిపందెపు తగాదాలందుఁ బల్నాటిలో
నరుదారన్నివిలె న్వినోదముగఁ గార్యంపూడి తిర్నాళ్ల త
త్కరవాలంబులు త్రుప్పువట్టియిపుడున్ గల్పించు నారాటమున్.

కృతులంది కృతులొసంగిన
వితరణ రతులైన కొండవీటి నృపుల యు
న్నతియుం బతనం బిప్పుడు
కృతులై కొండల నలంకరించి జీవించెన్.

విసిగి విరక్తిచేఁ దెలుఁగు వీథులలో నొక పిచ్చివానిగా
మసలిన రెడ్డిరాజు మునిమాన్యుఁడు వేమన యాశుధారగా
విసరిన కావ్యముల్ శ్రవణపేయముగాఁ బ్రతిశబ్దమీనెడిన్
దెసల నలంతి పోలికలఁ దీయఁదనంబున భావసంపదన్.

జలదవ్రాతము తోఁడుగా యవలఁ గృష్ణాతీరదివ్యస్థలుల్
గలయం గ్రుమ్మరి సాగిపొమ్ము కవిలోకబ్రహ్మ నన్నయ్యకున్
నిలయంబై తగు రాణ్మహేంద్రపురికిన్ విద్వత్సభారంజిత
స్థలికిన్ బూర్వచళుక్యభూపతుల రత్నస్థాపితాస్థానికిన్.

ఎచ్చటఁ జూచినన్ బ్రతిపదిందుకళం బలెఁ బచ్చపచ్చగా
రచ్చలకెక్కు గన్నడ సరస్వతి నారసి, మానసంబులో
మచ్చరకించి, నన్నకవి మాన్యుఁడు రాజమహేంద్రునానఁ దా
నిచ్చటఁ జేయి జేసి కొనియెన్ బ్రథమాంధ్రకవిత్వ సృష్టికిన్.

రెండున్నర పర్వంబులు
పిండిన రస మొలుకునట్టి పెను జెఱుకు గడన్
బాండవుల చరిత నన్నయ
పండించెన్ దెలుఁగు లోనఁ బ్రజ్ఞాన్వితుఁడై.

జనవిభుండైన విష్ణువర్ధనుని నాఁటి
గౌతమీగంగ నీకు స్వాగత మొసంగు
వీరమాగాణముల నుద్భవిల్లునట్టి
గఱిక పోచయు నాకర్షకము కదమ్మ.

తొలి సారంగధరుండు వట్టి యపవాదు న్నెత్తిపైఁ దాల్చి క
త్తులపాలైన విషాదగాథ వినలేదో నీవు చిత్రాంగి మే
డలలో మూలుగుచున్న విప్పటికిఁ గూడన్ బాపురాల్, నీతికిన్
బలియైపోయిన రాజనందనుని దౌర్భాగ్యంబు నూహింపుచున్.

అజ్జాయింతువొ చుట్టుమార్గమని ద్రాక్షారామ భీమేశ్వరుం
డుజ్జీలేని దయాస్వభావుఁడు ప్రభావోల్లాసి ముప్పొద్దులున్
గజ్జంగట్టెడి నాట్యగాఁడతఁడు సాక్షాత్కారమున్ జెందినన్
మజ్జాత్యుద్ధరణంబుఁ గల్గఁగల దమ్మా! పొమ్ము సేవింపఁగన్.

నిద్దంపు లేఁత కస్తురి
ముద్దవనుచు నిన్నుఁ జూచి, ముచ్చటపడి రో
ముద్దియలు ముచ్చటించెద
రొద్దిక శ్రీనాథకవి బహూకరణముగన్.

అరవింద రత్న మండిత
తరంగరథమెక్కి విభుని దర్శనమునకై
పరువెత్తుచున్న గోదా
వరి తోడుగఁ బొమ్ము దక్షవాటి నగరికిన్.

అమృతమ్ము విసము వాక్కున
నమరిన కవిరాక్షసునకు నావాసంబై
కొమరారు నపరకాశిక
సుమి కడుమహిమాఢ్యమైన చోటది పతగీ.

అల బుస్సీదొర కొల్లగొట్టిన యనన్యంబైన మా వెల్మవీ
రుల విఖ్యాతపరాక్రమజ్వలన మూర్పుల్ జిమ్ముచున్నట్టి బొ
బ్బిలి కోటం గని దాటిపొమ్ము చటులావేశంబు దేహంబునన్
మొలుచున్ బొల్చు కవోష్ణ వీర రుధిరంబున్ జీవనాళంబులన్.

నాయెడ జాలిలేక చరణంబునఁ గత్తులు గట్టి ప్రాణముల్
దీయఁ దొడంగు రాజవితతిం దెలవార్చితిఁ దెల్లవారు నే
నాయులివాలకింపని యనంత విభావరు లంచుఁ గొక్కురో
కో యని కూయుచున్న దదిగో తొలికోడి బడాయి కొట్టుచున్.

ఫూసపాటివారి ముఖ్యపట్టణమైన
విజయనగరమందు విశ్రమించి
జగము దద్దరిల్ల సకిలించినది తొల్లి
రాయరావు తుల గుఱ్ఱాలదండు.

నీవు బొబ్బిలి మీఁదుగా నిర్గమించి
మన్యము తరించి కొన్ని యామడలు నడువ
పలుచఁ బడిపోవు మన జిల్లు తెల్గుశోభ
తావు లెగజిమ్ము నోఢ్ర వాతావరణము.

కరవాలంబునఁ గొల్చి రాయలు పరిష్కారంబు గావించుచున్
సరిహద్దుల్ సవరించి నాఁడటు నోరిస్సాదాఁక ఆరాజభా
స్కరుఁ డెత్తించిన బొట్టునూరి విజయస్తంభంబుపై వేలుపుం
దెఱవల్ నిల్చి పఠింతు రాంధ్రుల విభూతిన్ ముక్తకంఠంబునన్.

తేటమైన తీపినీట దిక్కులదాఁక
విస్తరించి రుచులు గుస్తరించి
చిల్కసంద్ర మింపుసేయుచుఁ గన్పట్టు
స్వచ్ఛమైన తెల్గు భాష పోలె.

చిట్టి మరు దంకురంబులఁ
బుట్టిన కెరటాల మొత్తములు తీరములన్
గొట్టుకొని మరలిపోవును
గట్టులెగయఁ జూచు చిలిపికవనముల వలెన్.

తగులు న్నికట మార్గమధ్యమున బౌద్ధస్తూపశైథిల్యముల్
మగధోర్వీశుల రాణివాసములు లీలాభర్మహర్మ్యావళుల్
జగముల్ మెచ్చిన శాక్యసింహుని యహింసాసూక్తిమాధ్వీక ని
మ్నగలం దేలిన పుణ్యభూములు నలందా పాటలీపుత్రముల్.

ముక్తిదంబులైన పుణ్యస్థలములందుఁ
బ్రథమగణ్య మమ్మ వారణాసి
అన్నపూర్ణ సేయు నాహారభిక్షతో
ముక్తిభిక్ష నీకు ముట్టఁగలదు.

నదుల తోడికోడ లుదధీశు పెదభార్య
జాహ్నవీస్రవంతి జలము దేర
అతిథిపూజసేయు నన్నపూర్ణాదేవి
వారణారిఁ గూడి వారణాసి.

కలరు కళాసముద్రములు గట్టులురాయగ నీదినట్టి ధీ
విలసితులైన పండితులు పెక్కురు వేదపురాణశాస్త్రముల్
బలికిన సత్కవీశ్వరుఁడు వ్యాసమునీంద్రుఁడు శిష్యకోటితో
మెలఁగె నొకప్పు డుండు నట మేచకకంఠుఁడు విశ్వనాథుఁడై.

మొగలాయి చక్రవర్తుల
మృగాంక కేతనము నింగిమెఱసిన ఢిల్లీ
నగరంబు దృష్టిగోచర
మగు ప్రోన్నత సౌధచుంబితాంభోధరమై.

ఆ ఢిల్లీపురి హస్తినాపురి సమాఖ్యన్ ద్వాపరంబందుఁ గొం
డాడం బడ్డది, ధర్మజుం డచట రాజ్యంబేలి చేయించినా
డీడుం జోడును లేని జన్నముల నెన్నేఁ గన్ను లున్నందుకున్
జూడన్ దగ్గ పురంబు సుమ్మచట నేచున్ భోగసౌరభ్యముల్.

ముడిచె నిచ్చట కుంతి కొడుకు ద్రోవది కొప్పు
పగవాని రుధిరంబు పరిమళింప
మెఱసె నిచ్చోట నాదరుషా కుఠారంబు
నిఖిల భారతము కన్నీరునింప
వెలసె నిచ్చోట పచ్చల బర్హిపీఠంబు
షాజానురాజు నాస్థానవాటి
పెండ్లాడె నిచ్చోట పృథ్వీరాజొక రోజు
జయచంద్రు సుతను దోస్సార గరిమ

యుగయుగాల కథల నుదరాన జీర్ణించి
రాజరక్త నిష్ఠురములఁ దేలి
నవ్వుచున్న డిల్లి నగరంబు నందంబు
తరుగలేదు శిరము నెరియ లేదు.

సులతానీ సులతానులుగ మణిగణాంశుల్ దట్టుమిట్టాడు మే
డలలో వాసము చేసినారు నిజరాష్ట్రం బాకటందూలఁ జే
దల నోరూర భుజించినారిచట ముక్తారత్నపాత్రంబులన్
గలమాన్నంబు సుఖించినా రఖిల భోగశ్రీ మహాడోలలన్.

కుతుబుద్దీనుఁడు నిల్పిన
కుతుబుమినారనెడు గొప్ప గోపురము సము
న్నతమయ్యెఁ జెక్కుచెదరదు
శతాబ్దములనాఁటి శిల్ప చకచకితంబై.

చామనచాయ గలట్టిది
కామజనకు ననుఁగు భార్య కాళింది, వినీ
లామలకోమల వీచీ
చామరములు వీచి నీకు స్వాగత మిచ్చున్.

సూనుని కాయిలా తనకుఁ జొప్పడు లాగు నమాజు జేసి, యు
ల్లా నలరించి యాదిమొగలాయి నరేంద్రుఁడు, బేబరుం డుమా
యూనున కాయురున్నతులు సృష్టియొనర్చిన చిత్రగాథ, ఆ
గ్రానగరంబు కర్ణశుభగంబుగ నీకు నుపన్యసించెదన్.

షాజాను నశ్రుజలకణ
మీ జగముపురంధ్రి దాల్చు నేడవ నగ ముం
టాజమహాలు నిద్రించెడు
తాజమహాలు దృశ్య మద్భుతంబు పతంగీ !

కుహానా గోపుం డాగమ
రహస్యమగు గీత బాహిరము చేసిన శ్రీ
మహిత కురుక్షేత్రంబున
విహార మొనరించి పొమ్ము విహగవధూటీ !

సుజనస్తుత్యుఁడు బోధిసత్వధరణీశుం డర్థరాత్రంబునన్
నిజవాసంబు పరిత్యజించి, యతిశాంతి స్థాపనేచ్ఛామనో
బుజుఁడై, బిచ్చఁపుఁగిన్నెఁ దాల్చిన మహాపుణ్య ప్రదేశంబులన్
మజిలీసేయుము రెండునాళ్లు ఖగభామా ! జన్మసిద్ధించెడిన్.

౨౫

లంబినీ వన పరిమళోల్లసిత మగుచు
నేఁగుదెంచెడు నీ కర్ఘ్య మీయఁ గలదు
గౌతముం డాదరించిన కనకహంస
నీరు గలయని మధుర గోక్షీరధార.

దర్శింపఁగలవు గౌతమబుద్ధదేవుని
ప్రాచీన భరత శిల్పంబునందు
సాధింపఁగల వహింసా మంత్రరాజంబు
శాక్యసింహుని కాలి జాడలందు
తెలిసికోఁగలవు బౌద్ధుల సాహితీసేవ
అమరసింహుని కవిత్వమున యందు
వీక్షింపఁగలవు కపిలవస్తు నగరంబు
నాశన దేవ్యధీనంబు నందు

రెండువేలేండ్ల క్రింద నిద్రించుచున్న
మౌర్యరాజుల విపుల సామ్రాజ్య చరిత
యేకరువుపెట్టు ప్రకృతి యం దాకళించి
వెచ్చ వెచ్చని కన్నీరు విడువఁ గలవు.

అక్కడనుండి యుత్తర దిశాభి ముఖంబుగ నిర్గమించు నీ
దృక్కుల నడ్డుచున్ హిమ గిరీంద్రము దర్శన మిచ్చు దానిపై
నెక్క యతించి తెల్లదొర లీలిగి రెందరొ ! వారి దేహముల్
స్రుక్కవు నేఁటికిం బులుఁగు సుందరి మంచుమహాత్వ మెట్టిదో.

కరఁగిన మంచు బండలు ప్రగాఢభరంబున పట్టుదప్పి, త
ద్గిరి శిఖరాలనుండి తలక్రిందులుగా దిగజారి లోయలన్
దిరిగెడు జీవరాసుల వధించుచు నుండును, పేదవారికిన్
జెఱుపె కదా ! బలాధికుల సేయము సంయమి పక్షిభామినీ !

అందు నెవరెట్టు శిఖరాన నధివసించి
వ్రాసికొనవచ్చు భరతవర్షంబు పటము
దాని యున్నతి తారకాధ్వమును మిగులు
సులలితము లైన కవుల యూహాలకుఁ దరుగు.

కలహంసల్ సను వాయుమార్గముల రేఖల్ పర్వతాగ్రంబునన్
గలవా స్రోవలు దక్షిణోత్తర దిశాగ్రవ్యాప్తముల్ ప్రోన్న
బులు నీకుం జన గాదు నిచ్చలు నిలింపుల్ గుంపులై రాక పో
కలు గావించెడు వెండి కొండ తెరవుల్ గన్పట్టు నైమూలగన్.

విహిత కైలాసయాత్ర గావించు నిన్ను
మంచుకొండల విభుఁ డాదరించుఁ గలఁడు
అల్లునకుఁ గూఁతునకు వార్త లంపునేమొ
సమ్మతింపుము నుడులు భారమ్ము గావు.

అస్త్ర విద్యాభ్యసన వేళ నద్భుతముగ
కొంచకొండకు రంధ్రంబు గొట్టినాఁడు
చినతనంబునఁ బార్వతి చిన్ని కొడుకు
తారకాగిరి కదియ యుత్తరపు గవిని.

గిరుల మగవాని చెలిమి వ్యక్తీకరింప
మస్తమునఁ దాల్పు మొక చిన్ని మంచు తునక
విసపుమేతరి కది సిఫారసుగ నుండు
వ్యర్థములుగావు పెద్దల పరిచయములు.

మంచు ఫలించు నగ్గిరుల మాడులఁ గాఁచు మొయిళ్లపై నుడా
యించి గమింపు మవ్వల మహేంద్రుని వీడు త్రివిష్టపంబు గ
న్పించు డలాయిలామలను వింత నృపుల్ పరిపాలనంబు సా
గించెద రిప్పు డచ్చరలు క్రీడ యొనర్పరు నందనంబునన్.

ఆలామాలకుఁ బెండ్లి పేరటము లేదా జన్మసన్యాస దీ
క్షా లగ్నాశయులై, ధరింతు రది దీర్ఘంబైన కుళ్లాయముల్
మాళిన్, వారి యనుజ్ఞ లేక విహరింపంబోల దెవ్వారి కా
నేలన్ బక్షివి నీకుఁ బోఁదగని క్షోణీమండలం బుండునే.

ఆ రాజ్యంబును గూబపట్టుకొని బిట్టాడించుచుండున్ దురా
చారంబుల్, వెడ నమ్మకాల కవి వాసస్థాన మస్పృశ్యతా
క్రూరవ్యాఘ్రము సంచరించుటకు సంకోచంబులే దైన బా
ద్ధారామంబులు సాగనీయవు గదమ్మా! దాని యాథార్థ్యమున్.

అసమ రుచిరాంబువైన మానస సరస్సు
కన్న కూఁతురు బుడుత గంగాభవాని
యెక్కి దిగుచుండు కొండల చక్కఁదనము
ప్రేక్షణీయంబు సుమ్ము గబ్బిలపుదేవి.

బలిసిన మేనులన్ జడల బట్టలు కొమ్ముల వింత సింహముల్
బలె విహరించుఁ గొండల యుపత్యకలన్ సెలయేటిబీళ్లఁ గ్రి
ల్ముపలుల కళేబరా లచటి లోయలలోఁ బొరలాడు వాని యు
మ్ముల కెనయైన శృంగముల పోటులఁ దూటులుబడ్డ పొట్టలన్.

జడనిధివంటి మానసము సాటికిరావు సరస్సు లెల్ల నం
దుడుగక రేఁగు పేరలల యూపున గట్టులఁ దాఁకి ప్రాణముల్
విడిచిన గండు చేపలుఁ గుళీరము లెల్లడఁ దీర భూములం
దడుగిడ రాక చీకి వికలాంగము లై పడియుండు గుట్టలై.

దమయంతీ నలులకు దూ
త్యము చేసిన తొంటి పసిఁడి హంస విభుని చు
ట్టములందు పంకజోద్యా
నములందున నాలపించు నైషధ కథలన్.

నిండిన దోరవెన్నెలల నిక్కిన పచ్చిక మేసి, చాందినీ
కొండ బయళ్లలోఁ దిరుగు గోపతి నీకగుపించు నందు వే
దండవిరోధి దాల్చిన జటాటవిఁ బూచిన పూవు చంద్రమః
ఖండము గోచరించు నెఱకల్గల నీ కెఱిఁగింప నేఁటికిన్.

విలునమ్ముల్ ధరియించి చెంచులు తదాభీలాటవీమధ్య భూ
ముల గన్పట్టిన నంజలింపుము మహాత్ముం డైన భర్గుండు, భ
క్తుల కిష్టార్థము లీయఁ గోరిన గణస్తోమంబుతో మాయ పం
దుల వేటాడుచు భిల్లుఁ డై నరుల కన్నుల్ గప్పి క్రీడించెడిన్.

అచ్చోటి తబిసి రాజులు
నిచ్చలుఁ దపమాచరించు నీ కాతిథ్యం
బిచ్చెదరు పరుల విద్యలు
మెచ్చెద నీ గుణము నేఁడు మృగ్యంబ కదా !

ఇప్పటికిఁ గూడఁ గ్రొంబొగ లెగయుచున్న
త్రిపురముల ప్రాఁత బూడిద దిబ్బ లచటి
కనతి దూరాన నీకుఁ బ్రత్యక్ష మగును
చిత్రముగ, పాపమున కెంత చేవ గలదొ !

ఫలరాజు పగవానిఁ గొలిచి ముందుకు సాగు
తొలకరించిన నీలి జలధరంబు
మహిషుని వనిత లుమ్మలికింప గర్జించు
సితికంఠు నిల్లాలి సింహరమణి
కొసరి దిక్కులు మేలుకొలిపి గానము సేయు
కొమరుసాముల వారి కోడిపుంజు
తలమీఁద రతనాలు మొలిచి ముద్దులు గార
నటియించు సర్వంబు నటకురాలు

కనులఁ జూచి రమ్ము కైలాసభూముల
వింతలెల్లఁ దెలుప వేళలేదు
నీకు శుభము గల్గు నిఖిలామరశ్రేణి
సరసుఁ డమ్మ బాలచంద్ర ధరుఁడు .

రేగిన గంధపుం దరుపరీమళముం గని మోసపోయి యం
దాగి పదంబుమోప వలదచ్చట కొమ్మల నాశ్రయించి, మి
న్నాగులు తాండవించు మరణంబును బుక్కిటఁబట్టి,యాపదల్
డాగిన తావులే వలఁపులం దొణికించి మనస్సు నీడ్చెడిన్.

పుడమి ననంతకాల రథమున్ గదలించి మనుష్యకోటిపై
నడిపి నశింపఁ జేయు యతనంబులు నీ బెదరింపు లిచ్చటన్
బడవని రుండమాలికలు పండ్లిగిలించి వెడంద నోళ్లతో
మృడుని గళంబునన్ జెనటిమృత్యువుతో నెకసెక్కె మాడెడిన్.

ఒలికి పోయిన పండువెన్నెలల పాలు
గ్రోలుచున్నది తపిత చకోరకంబు
ప్రొద్దువోయెను నీ చిన్ని భోజనమును
వెదకికొనఁ బొమ్ము తబిసి గుబ్బెతలరాణి .

వీనులు చిన్నవోవ వినిపించు నదే డబుడుక్కు-వాని ఢ
క్కా-నినదంబు తూరుపు ముఖంబుగ, హైందవవీధి సభ్యతా
స్థానము గల్గు తాను మన సఖ్య మెఱింగినఁ గంటగించునో
మానిశకుంతమా చను ముమాపతి మేడకుఁ గోడి కూసెడిన్.

నన్నొకమారు నీ దరిసెనంబున ధన్యునిఁ జేసి భర్గుఁ డే
మన్నది చెప్పి పొమ్ము విబుధాలయ వాసిని నాకు లేరు నీ
కన్న శరణ్యు లాప్తులు వికాసితమైనవి తూర్పు రేఖలున్
కన్నఁపు దొంగతోడ సదనంబునకుం జనుమమ్మ పక్షిణీ!

ద్వారములు లేని నాదు కుటీర లక్ష్మి
స్వాగతం బిచ్చి నీకు మర్యాద చేయు
నా యనుజ్ఞకు వేచియుండంగ నీకు
వలదు వలదమ్మ రాత్రిం దివంబులందు.

నిద్దుర మేల్కా-ని యల్లన
ఖద్దరు రాట్నంబు పౌరకాంత వహించెన్
ప్రొద్దు పసివాఁడు తూరుపు
ముద్దియ పొత్తిళ్లలోన ముద్దులు గురిసెన్.

వాని యిష్టార్థములు కూర్చుదాని పోల
విశ్వనాథుని గుడికి గబ్బిలము సనియె
వేయిచేతుల పెనుకాపు వేగిరింపఁ
గచ్చ బిగియించె నప్పేద కార్మికుండు.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
12	12	యమరణ్	యమరుణ్
,,	,,	నంబుల్	నంబుణ్
21	5	నోరిస్సా	లోరిస్సా
22	2	హారోర్మ్యావళుల్	హార్మ్యావళుల్
,,	10	జాహ్మవీ	జాహ్నవీ
25	9	దాగమ	డాగమ
26	4	గలయని	గలియని
27	5	పట్టు	ఁబట్టు
,,	12	ఁదరుగు	ఁడఱుగు
,,	13	మార్గములు	మార్గములం
29	2	ధరింతురది	ధరింతురతి
,,	6	నమ్మకాలకవి	నమ్మకాలకది
30	8	నాలపించు	నాలపింతుఱ్
31	16	సర్వంబు	సర్పంబు